

Kl. III

Historia i społeczeństwo. Rządzący i rządzeni

Aby uzyskać kolejną, wyższą ocenę, uczeń musi opanować zasób wiedzy i umiejętności z poprzedniego poziomu.

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny				
		dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
I. U źródeł demokracji i republiki						
1. Obywatel w polis ateńskiej	1. Kto był obywatelem Aten? 2. Reformy ustrojowe w Atenach 3. Demokratyczne Ateny 4. Kto sprawował władzę w Atenach? 5. „Jedność w różnorodności” – obywatel i obywatelstwo w ujęciu Arystotelesa	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>polis</i> , monarchia, oligarchia, demokracja, tyrania – omawia rolę postaci: Peryklesa, Arystotelesa – zna datę reform Peryklesa (451/450 r. p.n.e.) – prezentuje warunki uzyskania obywatelstwa w starożytnych Atenach – wymienia prawa i obowiązki obywateli <i>polis</i> ateńskiej.	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: zgromadzenie ludowe (eklezja), Rada Pięciuset, sąd ludowy (heliaja), kolegium dziesięciu strategów, ostracyzm – omawia rolę postaci: Solona, Klejstenesa – zna daty reform: Solona (594/593 r. p.n.e.) i Klejstenesa (508/507 r. p.n.e.) – wskazuje na mapie Attykę oraz inne obszary zamieszkałe przez Greków – przedstawia wpływ warunków naturalnych Grecji na po-	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: „strągnięcie długów”, hoplici, falanga, agora, areopag, „zwierzę polityczne” – zna datę rozpoczęcia okresu tyranii Pizystratów (561 r. p.n.e.) – wymienia sposoby uzyskiwania obywatelstwa <i>polis</i> ateńskiej – omawia położenie obywateli ateńskich w VI w. p.n.e. i jego wpływ na reformy ustrojowe w Atenach – przedstawia funk-	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: dem, ostrakon – omawia rolę postaci Aspazji z Miletu – zna datę spisania prawa przez Drakona (621 r. p.n.e.) – tłumaczy, w jaki sposób zmiana taktyki wojennej wpłynęła na społeczność <i>polis</i> – przedstawia znaczenie agory dla funkcjonowania demokracji w Atenach.	Uczeń: – ocenia wpływ reform: Solona, Klejstenesa i Peryklesa na sytuację społeczno-polityczną obywateli ateńskich.

			<p>wstanie i funkcjonowanie greckich <i>poleis</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia reformy: Solona, Klejstenesa i Peryklesa – prezentuje prawa poszczególnych grup społecznych w <i>polis</i> ateńskiej. 	<p>tencje instytucji demokratycznych w Atenach</p> <ul style="list-style-type: none"> – prezentuje poglądy Arystotelesa na temat miejsca i roli obywateli w greckich <i>poleis</i> – przedstawia udział obywateli Aten w sprawowaniu władzy. 		
<p>2. Republika rzymska i jej obywatele</p>	<p>1. Władze republikańskie</p> <p>2. Walka o prawa polityczne plebejuszy</p> <p>3. Kim był obywatel Rzymu?</p> <p>4. Podboje rzymskie a upadek republiki</p> <p>5. Jak można uzyskać obywatelstwo?</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: republika, cesarstwo – zna okres istnienia republiki (509–31 r. p.n.e.) – tłumaczy sposób nabywania obywatelstwa w starożytnym Rzymie – przedstawia prawa i obowiązki obywateli rzymskich. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: patrycjusze, plebejusze, zgromadzenia ludowe (komicja), senat, dyktator, konsul, pretor, cenzor, edyl, kwestor, trybun ludowy, <i>ius sanguinis</i> (prawo krwi), naturalizacja, <i>ius soli</i> (prawo ziemi) – omawia rolę postaci: Oktawiana Augusta, Karakalli – zna okresy istnienia: monarchii rzym- 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>civitas</i>, pryncypat, dominat, bezpieczeństwa (apatryda) – omawia rolę postaci: Tarkwiniusza Pysznego, Dioklecjana, Cyclerona – zna datę utworzenia urzędu trybunów ludowych (V w. p.n.e.) – pokazuje na mapie rozwój terytorialny Rzymu do II w. n.e. – prezentuje wpływ 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia wpływ podbojów rzymskich na przemiany ustrojowe w państwie – wyjaśnia, na czym polega zjawisko bezpieczeństwa i omawia jego konsekwencje. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – porównuje prawa obywateli starożytnych Aten i Rzymu z prawami obywateli współczesnych państw.

			<p>skiej (753–509 r. p.n.e.) i cesarstwa (31 r. p.n.e. – 476 r. n.e.) oraz datę wydania przez Karakallę edyktu (212 r. n.e.)</p> <p>– wymienia nazwy urzędów funkcjonujących w republikańskim Rzymie i określa kompetencje urzędników.</p>	<p>konfliktu między patrycjuszami a plebejuszami na zmiany ustrojowe w Rzymie</p> <p>– przedstawia ustrój Rzymu republikańskiego</p> <p>– omawia sposoby uzyskiwania obywatelstwa w starożytności i obecnie.</p>		
<p>3. Tradycja antycznej demokracji i republiki w późniejszych epokach</p>	<p>1. Republiki w średniowieczu</p> <p>2. Obywatele średniowiecznych miast</p> <p>3. Republika Niderlandów</p> <p>4. Demokratyczne i republikańskie tradycje polskiej szlachty</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: republika miejska, autonomia</p> <p>– wymienia warunki uzyskiwania obywatelstwa miejskiego w średniowieczu.</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: patrycjat, rada miejska, ława sądowa, demokracja szlachecka, sarmatyzm</p> <p>– wskazuje na mapie Republikę Zjednoczonych Prowincji i Rzeczpospolitą Obojga Narodów</p> <p>– omawia przyczyny i skutki odradzania się republik miejskich w Italii</p> <p>– przedstawia zakres</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: doża, Signoria, Wielka Rada, Stany Generalne</p> <p>– zna daty: odrodzenia się republik miejskich w Italii (VIII w.), proklamowania Republiki Niderlandów (1588 r.)</p> <p>– wskazuje na mapie republiki miejskie w Italii i Nowogród Wielki</p> <p>– omawia ustrój Republiki Weneckiej</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: domicyl, wilkierz</p> <p>– porównuje zasady uzyskiwania obywatelstwa w starożytnych Atenach i Rzymie oraz w miastach średniowiecznych.</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia wpływ tradycji demokratycznej Grecji i republikańskiego Rzymu na powstanie oraz funkcjonowanie średniowiecznych republik kupieckich, Republiki Niderlandów i Rzeczypospolitej.</p>

			<p>autonomii średnio-wiecznych miast – prezentuje oko-liczności powstania i funkcjonowanie Re-publiki Zjednoczo-nych Niderlandów – wymienia przyczy-ny ukształtowania się demokracji szla-ckiej w Polsce.</p>	<p>– tłumaczy wpływ tradycji antycznych na szlachecką ideo-logię sarmatyzmu – opisuje wpływ tra-dycji antycznych na funkcjonowanie Rzeczypospolitej.</p>		
II. Królowie i poddani						
1. Władcy średnio-wiecznej Europy	<p>1. Królestwo Franków i jego relacje z Ko-ściołem 2. Cesarstwo uniwersali-tyczne 3. Cezaropa-pizm czy papo-cezaryzm? 4. Wyprawy krzyżowe 5. Jak przed-stawiano po-chodzenie władzy monar-szej?</p>	<p>Uczeń: – omawia rolę po-staci: Karola Wiel-kiego, Ottona I, Ot-tona III – zna daty koronacji cesarskich: Karola Wielkiego (800 r.) i Ottona I (962 r.) – wymienia obo-wiązki przypisane w średniowieczu cesa-rzowi i papieżowi.</p>	<p>Uczeń: – omawia rolę po-staci: Chlodwiga, Pepina Krótkiego, Karola Łysego, Lota-ra, Ludwika Nie-mieckiego, Grzego-rza VII, Henryka IV, Innocentego III – zna daty: chrztu Chlodwiga (496 r.), traktatu z Verdun (843 r.), ogłoszenia <i>Dictatus papae</i> (1075 r.), synodu w Clermont (1096 r.) – pokazuje na mapie podział państwa</p>	<p>Uczeń: – omawia rolę po-staci: Urbana II, Ka-liksta II, Henryka V – zna daty: powsta-nia Państwa Kościel-nego (756 r.), uko-rzenia się Henryka IV w Canossie (1077 r.), zawarcia konkordatu wormackiego (1122 r.) – przedstawia histo-rię Europy po upad-ku Imperium Rzym-skiego – prezentuje relacje między państwem</p>	<p>Uczeń: – omawia i ocenia koncepcje cesarstwa uniwersalistyczne-go: Karola Wielkie-go, Ottona I i Ottona III.</p>	<p>Uczeń: – ocenia średnio-wieczne teorie dotyczące pocho-dzenia władzy mo-narszej – ocenia realne możliwości stwo-rzenia cesarstwa uniwersalistycznego w średniowieczu.</p>

			<p>Franków na mocy traktatu z Verdun oraz Państwo Kościelne</p> <ul style="list-style-type: none"> – prezentuje założenia cesaropapizmu i papocezaryzmu – opisuje spór między cesarstwem a papieżem w średniowieczu – przedstawia poglądy Innocentego III. 	<p>Franków a Kościołem</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia postanowienia konkordatu wormackiego – omawia średniowieczne teorie dotyczące pochodzenia władzy monarszej – wyjaśnia, jakie konsekwencje dla rywalizacji cesarzy i papieży miały wyprawy krzyżowe. 		
2. Feudalizm w średniowieczu	<ol style="list-style-type: none"> 1. Czym był feudalizm? 2. Drabina feudalna 3. System lenny 4. Poddaństwo chłopów 5. Skutki feudalizmu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: feudalizm, wasal, senior, lenno, pańszczyzna – omawia obowiązki wasala i seniora. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: hołd lenny, inwestytura, drabina feudalna, poddaństwo, renta feudalna, czynsz – opisuje funkcjonowanie systemu wasalno-lennego – tłumaczy, na czym polegało poddaństwo gruntowe, osobiste i sądowe chłopów. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: gospodarka naturalna, akt komendacji, akt prekaryjny – omawia zasady średniowiecznej gospodarki naturalnej – prezentuje wpływ feudalizmu na władzę królewską. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>homagium</i>, suzeren – przedstawia wpływ systemu wasalno-lennego na sposób życia przedstawicieli różnych warstw społecznych w średniowiecznej Europie. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia skutki feudalizmu dla społeczeństwa i gospodarki europejskiej.
3. Miasta	1. Od upadku	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:

<p>średnio-wiecznej Europy</p>	<p>do rozkwitu miast 2. Lokacje miejskie 3. Prawo lokacyjne 4. Samorząd miejski 5. Średnio-wieczne miasto i jego cechy charakterystyczne 6. Cechy i gildie</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: lokacja, cech, gildia, rada miejska – prezentuje przebieg procesu lokacji miasta i wymienia korzyści, które uzyskiwali jego mieszkańcy – przedstawia zadania oraz funkcje średniowiecznych cechów i gildii.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: wójt, ława, burmistrz, rajca, ławnik, ratusz, patrycjat, pospólstwo, plebs – omawia organizację i kompetencje samorządu miejskiego – wymienia cechy charakterystyczne średniowiecznego miasta – opisuje strukturę średniowiecznego mieszczaństwa.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: prawo lokacyjne, zasadzca, konsul, doża, „partacze”, hanza – zna daty ustanowienia praw: magdeburskiego (1037 r.) i lubeckiego (1225 r.) – przedstawia proces odradzania się miast w średnio-wiecznej Europie – wymienia korzyści, które przynosiła miastom przynależność do hanz.</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu Związek Hanzeatycki (Hanza) – omawia przyczyny upadku miast na początku średnio-wieczna.</p>	<p>– ocenia znaczenie urbanizacji dla rozwoju gospodarczego w średnio-wieczu i współczesnie.</p>
<p>4. Kształtowanie się parlamentaryzmu europejskiego</p>	<p>1. Początki parlamentaryzmu angielskiego 2. Organizacja i działanie parlamentu angielskiego 3. Stany Generalne we Francji 4. Kompeten-</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: stan, monarchia stanowa, parlament, Stany Generalne – zna daty powstania: parlamentu angielskiego (1265 r.) i Stanów Generalnych we Francji (1302 r.) – wymienia cechy</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Wielka karta swobód</i>, Izba Lordów, Izba Gmin – omawia rolę postaci: Jana bez Ziemi, Filipa IV Pięknego – zna datę wydania <i>Wielkiej karty swobód</i> (1215 r.) – wskazuje na mapie</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: kortezy, landtagi, sobór ziemski – omawia rolę postaci Bonifacego VIII – zna datę powstania soboru ziemskiego w Rosji (1549 r.) – przedstawia przyczyny ukształtowa-</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Althing, <i>Wielka karta Leónu</i>, Hoftag, Riksdag, <i>impeachment</i>, parowie, lordowie – omawia rolę postaci: Henryka II, Tomasza Becketa, Szymona de Montfort</p>	<p>Uczeń: – ocenia wpływ przemian organizacji i funkcjonowania parlamentu angielskiego na współczesny parlamentaryzm – ocenia skutki ukształtowania się reprezentacji stanowej dla państwa</p>

	<p>cje Stanów Generalnych</p> <p>5. Zgromadzenia stanowe w innych krajach europejskich</p>	<p>charakterystyczne monarchii stanowej.</p>	<p>państwa, w których powstały reprezentacje stanowe</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia organizację i działanie parlamentu angielskiego – przedstawia kompetencje parlamentu angielskiego – prezentuje organizację i działanie Stanów Generalnych we Francji – wymienia kompetencje Stanów Generalnych we Francji. 	<p>nia się reprezentacji stanowej w Anglii</p> <ul style="list-style-type: none"> – opisuje pozycję poszczególnych stanów społecznych w monarchiach: angielskiej i francuskiej – wymienia przyczyny zwołania Stanów Generalnych we Francji – opisuje warunki, które musiały zaistnieć w państwach, aby powstały w nich reprezentacje stanowe. 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: powstania islandzkiego Althingu (ok. 930 r.), pierwszych obrad kortezów w Królestwie Leónu (ok. 1188 r.) – wymienia przyczyny i skutki konfliktu królów angielskich z duchowieństwem – prezentuje organizację i kompetencje zgromadzeń stanowych w innych krajach europejskich – porównuje okoliczności powstania zgromadzeń stanowych w Anglii i we Francji. 	<p>i władzy królewskiej.</p>
III. Absolutyzm czy republika?						
<p>1. Obywatele czy poddani?</p>	<p>1. Prawa człowieka i prawa obywatela</p> <p>2. Absolutyzm we Francji</p> <p>3. Rewolucja angielska i jej skutki</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: rewolucja, dyktatura, monarchia parlamentarna – omawia rolę postaci: Johna Locke’a, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: poddaństwo państwowe, lord protektor, <i>Habeas Corpus Act</i>, „chwalebna rewolucja”, umowa spo- 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: akty nawigacyjne, <i>Deklaracja praw</i> – omawia rolę postaci: Armanda Jea- na Richelieu, Ludwi- 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: „spisek prochowy”, to- rysi, wigowie – omawia rolę postaci: Thomasa Smit- tha, Jakuba I, Guya 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia wpływ poglądów oświeceniowych na temat umowy społecznej i funkcjonowania państwa na współczesne

	4. Nowożytne teorie umowy społecznej	Charles'a de Montesquieu (Monteskiusza), Jeana-Jacques'a Rousseau, Woltera – zna datę ogłoszenia republiki w Anglii (1649 r.) – wymienia cechy charakterystyczne angielskiej monarchii parlamentarnej.	łeczna – omawia rolę postaci: Niccola Machiavellego, Jeana Bodina, Olivera Cromwella, Thomasa Hobbesa – zna daty: wybuchu wojny domowej w Anglii (1642 r.), zatwierdzenia <i>Habeas Corpus Act</i> (1679 r.), „chwalebnej rewolucji” (1688 r.) – prezentuje okoliczności „chwalebnej rewolucji” – przedstawia poglądy filozofów dotyczące umowy społecznej i jej realizacji.	ka XIV, Karola I, Karola II, Jakuba II, Marii II Stuart, Wilhelma III Orańskiego – zna daty: bitwy pod Naseby (1645 r.), uchwalenia aktów nawigacyjnych (1651 r.) – tłumaczy, jak w XVI i XVII w. rozumiano prawa człowieka oraz prawa obywatela – opisuje cechy charakterystyczne monarchii absolutnej na przykładzie Francji – wymienia przyczyny rewolucji angielskiej – przedstawia przebieg angielskiej wojny domowej i jej wpływ na przemiany ustrojowe w Anglii.	Fawkesa, Ludwika III, Jules'a Mazarina – zna daty: „spisku prochowego” (1605 r.), wydania <i>Instrumentu rządzenia</i> (1653 r.), objęcia tronu angielskiego przez Karola II (1660 r.) – prezentuje poglądy filozofów na temat mającego u podstaw idee oświeceniowe funkcjonowania nowoczesnego państwa.	systemy demokratyczne oraz udział obywateli w rządzeniu państwem.
2. Elementy feudalizmu w czasach nowożytnych	1. Dualizm gospodarczy w Europie 2. Szlachta a	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: gospodarka folwarczno-	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: dualizm gospodarczy, fol-	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: pańszczyzna sprzężajna, ko-	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: pólwiczny system	Uczeń: – ocenia wpływ systemu gospodarczego na życie

<p>nych</p>	<p>pozostałe grupy społeczne 3. Folwark szlachecki 4. Jak zanikło poddaństwo chłopów?</p>	<p>pańszczyzniana, pańszczyzna – wymienia cechy charakterystyczne gospodarki europejskiej na zachód i wschód od Łąby.</p>	<p>wark pańszczyzniany, uwłaszczenie – zna daty: zniesienia poddaństwa osobistego w Księstwie Warszawskim (1807 r.), uwłaszczenia w Galicji (1848 r.), uwłaszczenia w Królestwie Polskim (1864 r.) – wskazuje na mapie umowną granicę podziału gospodarczego Europy – omawia gospodarcze skutki wielkich odkryć geograficznych – opisuje funkcjonowanie folwarku szlacheckiego – wymienia powinności chłopów wobec panów feudalnych – przedstawia etapy procesu uwłaszczenia na ziemiach polskich pod trzema</p>	<p>mornicy – zna datę wydania <i>Statutu toruńskiego</i> (1520 r.) – przedstawia przyczyny przemian społeczno-ekonomicznych w XVI w. – prezentuje rolę gospodarczą i społeczną szlachty – wyjaśnia znaczenie <i>Statutu toruńskiego</i> dla rozwoju gospodarki folwarczno-pańszczyznianej w Polsce – omawia przemiany społeczno-gospodarcze oraz polityczne, które doprowadziły do eliminacji elementów feudalizmu w Europie.</p>	<p>dzierżawy, gospodarka dzierżawna (czynszowa) – porównuje rozwój gospodarczy na zachodzie i wschodzie Europy w XVI–XVIII w. oraz ocenia następstwa dostrzeżonych różnic.</p>	<p>ludności w czasach nowożytnych i obecnych.</p>
--------------------	---	---	--	---	--	---

<p>3. Rzeczpospolita – królestwo czy republika?</p>	<p>1. Początki polskiego parlamentaryzmu 2. Obrady sejm walnego 3. Wolna elekcja 4. Sejmiki ziemskie 5. Sądy ziemskie i trybunały szlacheckie</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: sejm walny, senat, izba poselska, <i>liberum veto</i>, <i>Nihil novi</i>, sejmik ziemski – zna daty: zwołania pierwszego dwuzbowego sejm walnego (1493 r.), uchwalenia konstytucji <i>Nihil novi</i> (1505 r.), pierwszego zastosowania <i>liberum veto</i> (1652 r.) – omawia strukturę i zasady działania sejm walnego.</p>	<p>zaborami. Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: sąd ziemski, <i>Artykuły henrykowskie</i>, sejm zwyczajny (ordynaryjny), sejm nadzwyczajny (ekstraordynaryjny), sejm konwokacyjny, sejm elekcyjny – omawia rolę postaci: Jana Olbrachta, Władysława Sicińskiego, Stefana Batorego – zna datę uchwalenia <i>Artykułów henrykowskich</i> (1573 r.) – prezentuje okoliczności zwołania pierwszego sejm walnego – wymienia i opisuje poszczególne etapy prac sejm walnego – wymienia rodzaje sejmów – tłumaczy, w jaki sposób przywileje wpłynęły na potęgę</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: konstytucja, rugi poselskie, Trybunał Koronny, Trybunał Litewski, interreks – prezentuje genezę polskiego parlamentaryzmu – tłumaczy wpływ konstytucji <i>Nihil novi</i> na funkcjonowanie polskiego parlamentaryzmu – omawia kompetencje szlacheckich sądów ziemskich – przedstawia rolę, uprawnienia oraz zasady funkcjonowania sejmów konwokacyjnych i elekcyjnych – wymienia rodzaje szlacheckich sejmików ziemskich i prezentuje ich funkcje.</p>	<p>Uczeń: – porównuje organizację parlamentu angielskiego i sejm walnego w Rzeczypospolitej – ocenia skutki stosowania przez szlachtę <i>liberum veto</i>.</p>	<p>Uczeń: – porównuje oraz ocenia uprawnienia parlamentów: francuskiego, angielskiego i Rzeczypospolitej.</p>
--	---	--	--	---	--	---

			polityczną szlachty.			
4. Szlachta i magnateria	<p>1. Jak powstał stan szlachecki?</p> <p>2. Przywileje szlacheckie</p> <p>3. Rozwarstwienie stanu szlacheckiego</p> <p>4. Wzrost potęgi magnatów</p> <p>5. Oligarchia magnacka</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: przywilej szlachecki, oligarchia magnacka – omawia rolę postaci: Ludwika Węgierskiego, Władysława Jagiełły, Kazimierza Jagiellończyka – zna daty nadania przywilejów: koszyckiego (1374 r.), jedlnieńsko-krakowskiego (1430–1433 r.), cerekwicko-nieszawskiego (1454 r.), radomskiego (1505 r.) – wymienia cechy charakterystyczne szlachty jako stanu społecznego – wymienia cechy charakterystyczne oligarchii magnackiej. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: magnaci, średnia szlachta, infamia, banicja, klientelizm, latyfundium – omawia rolę postaci: Jana Olbrachta, Aleksandra Jagiellończyka, Jana Kazimierza – zna daty nadania przywilejów: czerwińskiego (1422 r.), warckiego (1423 r.), piotrkowskiego (1496 r.) – wymienia postanowienia przywilejów szlacheckich – przedstawia proces kształtowania się stanu szlacheckiego – wymienia i charakteryzuje warstwy stanu szlacheckiego – prezentuje przyczyny, przejawy i 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: nobilitacja, szlachta zagrodowa (zaściankowa), „gołota”, herb, zawołanie, ordynacja – omawia rolę postaci: Janusza Radziwiłła, Bogusława Radziwiłła – przedstawia przyczyny i skutki rozwarstwienia stanu szlacheckiego – tłumaczy, w jakich okolicznościach szlachcic mógł utracić prawa obywatelskie i jakie były tego skutki – prezentuje styl życia polskiej magnaterii. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu nowa magnateria – omawia rolę postaci: Samuela Zborowskiego, Hieronima Radziejewskiego, Krzysztofa Opalińskiego, Andrzeja Karola Grudzińskiego – przedstawia wpływ kryzysu w XVII w. na przemiany społeczne i polityczne w Rzeczypospolitej – prezentuje wpływ przywilejów na rolę szlachty i króla w państwie. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia wpływ wzrostu potęgi magnatów na sytuację społeczną, gospodarczą i polityczną Rzeczypospolitej – omawia i ocenia postawy magnaterii wobec zagrożenia państwowości polskiej – ocenia wpływ oligarchii magnackiej na funkcjonowanie państwa polskiego.

			skutki wzrostu potęgi magnatów.			
5. Z królem lub przeciw niemu	<p>1. Konfederacja i rokosze</p> <p>2. Rokosz Zebrzydowskiego</p> <p>3. Rokosz Lubomirskiego</p> <p>4. W obronie kraju</p> <p>5. Konfederacja targowicka</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: konfederacja, rokosz, elekcja <i>viritim</i>, konfederacja barska, konfederacja targowicka</p> <p>– omawia rolę postaci: Zygmunta I Starego, Zygmunta Augusta, Zygmunta III Wazy, Jana Kazimierza, Stanisława Augusta Poniatowskiego</p> <p>– zna daty konfederacji: barskiej (1768–1772 r.) i targowickiej (1792 r.)</p> <p>– tłumaczy, dlaczego targowica (konfederacja targowicka) stała się symbolem zdrady narodowej.</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: egzekucja praw i dóbr, rokosz Zebrzydowskiego, rokosz Lubomirskiego</p> <p>– omawia rolę postaci: Mikołaja Zebrzydowskiego, Jerzego Sebastiana Lubomirskiego, Stanisława Szczęsnego Potockiego, Franciszka Ksawerego Branickiego, Seweryna Rzewuskiego</p> <p>– zna daty rokoszy: Zebrzydowskiego (1606–1607 r.) i Lubomirskiego (1665–1666 r.)</p> <p>– wymienia cechy charakterystyczne konfederacji i rokoszy jako wyrazów szlacheckiego buntu</p> <p>– przedstawia przyczyny, cele i skutki</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: elekcja <i>vivente rege</i>, „wojna kokosza”, konfederacja tyszowiecka</p> <p>– omawia rolę postaci: Jana Zamojskiego, Stefana Czarnieckiego</p> <p>– zna daty: „wojny kokoszej” (1537 r.), bitwy pod Guzowem (1607 r.), konfederacji tyszowieckiej (1655 r.), bitwy pod Mątwami (1666 r.)</p> <p>– wymienia przyczyny, cele i skutki „wojny kokoszej”</p> <p>– przedstawia przyczyny, przebieg i skutki rokoszy: Zebrzydowskiego oraz Lubomirskiego</p> <p>– prezentuje przyczyny, cele i skutki konfederacji tyszo-</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– omawia rolę postaci: Stanisława Lanckorońskiego, Józefa Pułaskiego, Michała Krasińskiego</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego rokosze i konfederacje miały destrukcyjny wpływ na życie polityczne w Rzeczypospolitej.</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia postawy przywódców rokoszy</p> <p>– ocenia zjawisko oligarchizacji życia politycznego w Rzeczypospolitej</p> <p>– ocenia różne postawy polskiej szlachty wobec władzy królewskiej i racji stanu.</p>

			konfederacji: barskiej i targowickiej.	wieckiej.		
6. Polskie wzorce obywatela	<p>1. Obywatel w Rzeczypospolitej Obojga Narodów</p> <p>2. Propozycje reform ustrojowych</p> <p>3. Nowa koncepcja narodu</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu sarmatyzm – omawia rolę postaci: Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Piotra Skargi – zna datę wydania <i>Konstytucji 3 maja</i> (1791 r.) – przedstawia społeczne i obywatelskie idee A. Frycza Modrzewskiego – prezentuje założenia sarmatyzmu. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: „czarna procesja”, prawo o miastach – omawia rolę postaci: Stanisława Leszczyńskiego, Stanisława Konarskiego, Stanisława Staszica, Jana Dekerta – zna daty: „czarnej procesji” (1789 r.), uchwalenia prawa o miastach (1791 r.) – tłumaczy, dlaczego termin obywatele początkowo dotyczył jedynie przedstawicieli stanu szlacheckiego – prezentuje XVIII-wieczne propozycje reform ustrojowych – przedstawia proces nabywania praw przez mieszczan w XVIII w. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – prezentuje wpływ reformacji na rozwój nowych idei społecznych na ziemiach polskich – omawia przyczyny krytyki szlacheckiej idei „złotej wolności” – wyjaśnia, na czym polegała nowa koncepcja narodu ukształtowana w XVIII w. – przedstawia ewolucję pojęcia obywatel na gruncie polskim. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia rolę postaci: Kallimacha, Biernata z Lublina, Jana Ostroroga – porównuje i ocenia postulaty reform: S. Leszczyńskiego, S. Konarskiego i S. Staszica – porównuje rozważania na temat pozycji obywatela w państwie w polskiej i zachodnioeuropejskiej publicystyce politycznej. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia XVIII-wieczne propozycje reform ustrojowych – omawia i ocenia wpływ wydarzeń z przełomu XVIII i XIX w. na przemiany społeczne na ziemiach polskich.

IV. Wiek rewolucji

1. Wielkie rewolucje	<p>1. Dlaczego wybuchła rewolucja amerykańska?</p> <p>2. Wojna o niepodległość</p> <p>3. Wybuch rewolucji</p> <p>4. Francja republiką</p> <p>5. Terror jakobinów i upadek rewolucji</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Deklaracja niepodległości Stanów Zjednoczonych, Deklaracja praw człowieka i obywatela</i> – omawia rolę postaci: Jerzego Waszyngtona, Benjamina Franklina – zna daty: wybuchu wojny o niepodległość Stanów Zjednoczonych (1774 r.), ogłoszenia <i>Deklaracji niepodległości Stanów Zjednoczonych</i> (4 lipca 1776 r.), zburzenia Bastylii (14 lipca 1789 r.), uchwalenia <i>Deklaracji praw człowieka i obywatela</i> (26 sierpnia 1789 r.) – przedstawia zasady spisane w <i>Deklaracji praw człowieka</i> 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Konstytucja Stanów Zjednoczonych Ameryki</i>, jakobini, przewrót termidoriański – omawia rolę postaci: Tadeusza Kościuszki, Kazimierza Pułaskiego, Ludwika XVI, Maximiliena de Robespierre’a – zna daty: uchwalenia <i>Konstytucji Stanów Zjednoczonych Ameryki</i> (1787 r.), ogłoszenia Francji republiką (wrzesień 1792 r.), dojścia do władzy jakobinów (1793 r.), przewrotu termidoriańskiego (lipiec 1794 r.) – wymienia bezpośrednie przyczyny wojny kolonii angielskich o niepodległość 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: „bostońskie picie herbaty”, Zgromadzenie Narodowe, Konstytuanta, Zgromadzenie Przewodnicze (Legislatura), Konwent Narodowy – omawia rolę postaci: Thomasa Jeffersona, Johna Adamsa – zna daty: „bostońskiego picia herbaty” (1773 r.), bitwy pod Saratogą (1777 r.), bitwy pod Yorktown (1781 r.), zwołania Stanów Generalnych (1789 r.), uchwalenia pierwszej konstytucji francuskiej (wrzesień 1791 r.), egzekucji Ludwika XVI (styczeń 1793 r.), uchwalenia „konstytucji roku III” (1795 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: sanjulości, I koalicja antyfrancuska, „konstytucja roku III” – omawia rolę postaci: Thomasa Paine’a, Marie Josepha de La Fayette’a, Wilhelma von Steubena – zna daty: bitwy pod Lexington (1775 r.), traktatu pokojowego, którego zawarcie zakończyło wojnę o niepodległość Stanów Zjednoczonych (1783 r.), wybuchu powstania w Wandei (1793 r.) – omawia relacje pomiędzy Wielką Brytanią a koloniami angielskimi w Ameryce Północnej – prezentuje losy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia wpływ <i>Deklaracji praw człowieka i obywatela</i> na współczesne prawa człowieka – ocenia wpływ rewolucji: amerykańskiej oraz francuskiej na koncepcje państwa i prawa.
-----------------------------	---	---	--	--	---	--

		<i>i obywatela.</i>	<ul style="list-style-type: none"> – prezentuje zasady ustrojowe Stanów Zjednoczonych Ameryki – omawia okoliczności wybuchu rewolucji francuskiej – przedstawia stosunek społeczeństwa do rewolucji – wymienia główne etapy rewolucji francuskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> r.) – wskazuje na mapie obszary Francji, na których doszło do wystąpień kontrrewolucyjnych – opisuje przebieg wojny kolonii brytyjskich w Ameryce Północnej o niepodległość – prezentuje sytuację społeczno-ekonomiczną we Francji w XVIII w. – tłumaczy realne i symboliczne znaczenie zdobycia Bastylii. 	<ul style="list-style-type: none"> Ludwika XVI w czasie rewolucji – przedstawia i ocenia dyktatorskie rządy jakobinów. 	
2. Rewolucje społeczne	<ul style="list-style-type: none"> 1. Wiosna Ludów 2. Sztuka w służbie rewolucji 3. Ideologia socjalistyczna 4. Rewolucja w Rosji w latach 1905–1907 5. Rok 1917 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: Wiosna Ludów, rewolucja październikowa – omawia rolę postaci: Karola Marksa, Fryderyka Engelsa, Włodzimierza Lenina – zna daty: Wiosny Ludów (1848–1849 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: rewolucja przemysłowa, socjalizm, komunizm, socjalizm naukowy – omawia rolę postaci: Giuseppe Garibaldi, Ludwika Napoleona Bonaparte, Franciszka Józefa I 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: socjalizm utopijny, <i>Manifest komunistyczny</i>, rewizjonizm, reformizm – omawia rolę postaci: Giuseppe Mazziniego, Mikołaja II, Piotra Stołypina – zna daty wybuchu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: mien-szewicy, bolszewicy, <i>Manifest październikowy</i> – omawia rolę postaci: Karola X, Ludwika Filipa, Klemensa von Metternicha, Ferdynanda I – zna daty: pokoju w 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia wpływ rewolucji na sztukę – ocenia cele i skuteczność reformizmu – ocenia wpływ ideologii demokratycznej i socjalistycznej na ruchy rewolucyjne – ocenia rządy

	w Rosji	<p>r.), rewolucji lutowej w Rosji (marzec 1917 r.), rewolucji październikowej (listopad 1917 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia przyczyny i skutki Wiosny Ludów – prezentuje przyczyny oraz skutki rewolucji: lutowej i październikowej w Rosji. 	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty rewolucji: we Francji i w Belgii (1830 r.), a także w Rosji (1905–1907 r.) – wskazuje na mapie kraje, w których doszło do rewolucji w 1830 r. i wystąpienia Wiosny Ludów – omawia społeczne skutki rewolucji przemysłowej i ich wpływ na rozwój nowych ideologii – przedstawia założenia socjalizmu, socjalizmu utopijnego i komunizmu – wymienia przyczyny i skutki rewolucji w Rosji z lat 1905–1907 – prezentuje rządy bolszewików w Rosji. 	<p>Wiosny Ludów: w państwach włoskich (styczeń 1848 r.), we Francji (luty 1848 r.), w państwach niemieckich i Austrii (luty 1848 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia przyczyny oraz skutki rewolucji: we Francji i w Belgii w 1830 r. – prezentuje przebieg Wiosny Ludów: we Francji, w państwach włoskich, niemieckich i Austrii – przedstawia okoliczności, które wpłynęły na ukształtowanie się rewizjonizmu i reformizmu. 	<p>Brześciu Litewskim (marzec 1918 r.), zamordowania cara Mikołaja II i jego rodziny (lipiec 1918 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> – tłumaczy, jaką rolę odgrywała sztuka w czasach rewolucji – porównuje rewolucyjny terror jakobinów i bolszewików – przedstawia znaczenie XIX-wiecznych rewolucji dla demokratyzacji życia w Europie. 	bolszewików w Rosji.
3. Społeczeństwo bez państwa	<p>1. Początki anarchizmu</p> <p>2. Anarchizm czy komunizm?</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu anarchizm – omawia rolę postaci: Michaiła Ba- 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu antyglobalizm – omawia rolę po- 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: anarchokunizm, anarchosyndykalizm, związki 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia rolę postaci: Luigiego Lu-cheniego, Leona Czolgosa, Jeana 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia stosunek anarchistów do państwa i władzy.

	<p>3. Anarchizm w XX wieku</p> <p>4. Anarchiści na ziemiach polskich</p> <p>5. Anarchiści współcześnie</p>	<p>kunina, Piotra Kropotkina</p> <p>– wymienia przyczyny ukształtowania się anarchizmu</p> <p>– przedstawia metody działania anarchistów.</p>	<p>staci: Pierre’a Proudhona, Edwarda Abramowskiego</p> <p>– przedstawia ideologiczne podstawy anarchizmu</p> <p>– omawia działalność anarchistów na ziemiach polskich</p> <p>– prezentuje przyczyny rozwinięcia się doktryny anarchistycznej w drugiej połowie XIX w.</p>	<p>zawodowe</p> <p>– omawia rolę postaci Williama Godwina</p> <p>– wyjaśnia, za jakim modelem organizacji społeczeństwa opowiadał się Pierre Proudhon</p> <p>– wskazuje główną przyczynę sporu pomiędzy anarchistami a komunistami.</p>	<p>Jacques’a Élisée Reclusa</p> <p>– przedstawia wpływ anarchosyndykalizmu na działalność związków zawodowych w Hiszpanii i Stanach Zjednoczonych</p> <p>– prezentuje i ocenia wpływ anarchizmu na współczesne subkultury młodzieżowe oraz ruch antyglobalistyczny.</p>	
4. Komuna Paryska	<p>1. Powstanie III Republiki Francuskiej</p> <p>2. Okoliczności proklamowania Komuny Paryskiej</p> <p>3. Upadek Komuny Paryskiej</p> <p>4. Represje wobec komunistów</p> <p>5. Kobiety we francuskich rewolucjach</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminu Komuna Paryska</p> <p>– zna okres walk Komuny Paryskiej (18 marca – 18 maja 1871 r.)</p> <p>– przedstawia cele i skutki walk Komuny Paryskiej.</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Rada Komuny, komunardzi</p> <p>– omawia rolę postaci Jarosława Dąbrowskiego</p> <p>– zna daty: powstania III Republiki Francuskiej (wrzesień 1870 r.), wojny francusko-pruskiej (1870–1871 r.)</p> <p>– przedstawia przy-</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminu <i>Międzynarodówka</i></p> <p>– omawia rolę postaci: Napoleona III, Louisa Adolphe’a Thiersa, Floriana Trawińskiego, Waleriego Wróblewskiego</p> <p>– zna daty: klęski Francuzów pod Sedanem (wrzesień 1870 r.), zawarcia traktatu pokojowego</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– omawia rolę postaci Léona Gambetty</p> <p>– przedstawia rolę kobiet w rewolucjach francuskich.</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia znaczenie walk Komuny Paryskiej dla XIX-wiecznego ruchu rewolucyjnego.</p>

			<p>czynny walk Komuny Paryskiej</p> <ul style="list-style-type: none"> – prezentuje działalność Rady Komuny – wymienia przyczyny upadku Komuny Paryskiej. 	<p>w Wersalu (maj 1871 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia wpływ wojny francusko-pruskiej na walki Komuny Paryskiej – tłumaczy, dlaczego w walkach Komuny Paryskiej brali udział Polacy. 		
V. Ku demokratycznej Rzeczypospolitej						
1. Obywatele odrodzonej Rzeczypospolitej	<p>1. Odbudowa państwowości</p> <p>2. Powszechne prawo wyborcze</p> <p>3. Od demokracji do sanacji</p> <p>4. Wybory brzeskie</p> <p>5. Prawa obywatelskie w konstytucjach II Rzeczypospolitej</p> <p>6. Konflikty społeczne w II Rzeczypospolitej</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: konstytucja marcowa, konstytucja kwietniowa – omawia rolę postaci Józefa Piłsudskiego – zna daty: ogłoszenia niepodległości przez Polskę (11 listopada 1918 r.), uchwalenia konstytucji: marcowej (1921 r.) i kwietniowej (1935 r.) – przedstawia ustrój polityczny II Rzeczypospolitej ustano- 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu sanacja – omawia rolę postaci Jędrzeja Moraczewskiego – zna datę przewrotu majowego (1926 r.) – wskazuje na mapie tereny zwartego osadnictwa mniejszości narodowych w II Rzeczypospolitej – przedstawia początki kształtowania się II Rzeczypospolitej – prezentuje zakres 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: wybory brzeskie, proces brzeski, „getto ławkowe”, strajk rolny – zna daty: powołania rządu J. Moraczewskiego (listopad 1918 r.), pierwszych wyborów do sejmu w II Rzeczypospolitej (styczeń 1919 r.), wyborów brzeskich (1930 r.), procesu brzeskiego (1931–1932 r.) – tłumaczy, na czym polegał demokra- 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia rolę postaci Zofii Moraczewskiej – zna datę strajku powszechnego w Krakowie (1923 r.) – przedstawia i ocenia politykę II Rzeczypospolitej wobec mniejszości narodowych. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – porównuje oraz ocenia zakres praw obywatelskich w konstytucjach: marcowej i kwietniowej.

	7. Konflikty narodowościowe w II Rzeczypospolitej	wiony w konstytucjach: marcowej i kwietniowej.	praw obywatelskich w konstytucjach: marcowej i kwietniowej – opisuje wielonarodową strukturę społeczną II Rzeczypospolitej.	tyczny charakter II Rzeczypospolitej na początku jej istnienia – omawia okoliczności zamachu majowego.		
2. Władza i społeczeństwo w PRL	1. Komunistyczne władze w Polsce do 1956 roku 2. Wydarzenia poznańskie i odwilż październikowa 3. Jak powstała opozycja? 4. Marzec '68 5. Grudzień '70	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: poznański Czerwiec, wydarzenia marcowe, Grudzień '70 – omawia rolę postaci: Bolesława Bieruta, Władysława Gomułki, Edwarda Gierka – zna daty: uchwalenia <i>Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej</i> (1952 r.), poznańskiego Czerwca (28–30 czerwca 1956 r.), wydarzeń marcowych (1968 r.), wystąpienia grudniowych na Wybrzeżu (1970	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Polska Zjednoczona Partia Robotnicza, kult jednostki, odwilż październikowa – omawia rolę postaci: Stanisława Mikołajczyka, kard. Stefana Wyszyńskiego, Jacka Kuronia, Adama Michnika – zna daty: powstania Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej (1948 r.), odwilży październikowej (1956–1957 r.) – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki poznańskiego	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Tymczasowy Rząd Jedności Narodowej, „mała stabilizacja”, „partyzanci”, czarny czwartek – omawia rolę postaci: Józefa Różańskiego, Józefa Cyrankiewicza – zna daty: utworzenia Tymczasowego Rządu Jedności Narodowej (1945 r.), przeprowadzenia referendum ludowego (1946 r.), uchwalenia „małej konstytucji” (1947 r.), czarnego czwart-	Uczeń: – omawia rolę postaci: Antoniego Słonimskiego, Mieczysława Moczara, Karola Modzelewskiego – zna daty: powołania W. Gomułki na stanowisko I sekretarza KC PZPR (październik 1956 r.), powstania <i>Listu 34</i> (1964 r.) – prezentuje proces przejmowania władzy przez komunistów w powojennej Polsce – przedstawia proces formowania się opozycji w powo-	Uczeń: – ocenia politykę PZPR wobec społeczeństwa.

		r.) – przedstawia skutki przejęcia władzy w Polsce przez komunistów.	Czerwca – omawia przyczyny, przebieg i skutki Marca '68 – prezentuje przyczyny, przebieg i skutki wystąpień na Wybrzeżu z grudnia 1970 r.	ku w Gdyni (17 grudnia 1970 r.) – prezentuje stosunek władz komunistycznych do społeczeństwa – wymienia cele komunistycznej propagandy – omawia odwilż październikową i „małą stabilizację” z czasów rządów W. Gomułki – przedstawia okoliczności powstania opozycji antykomunistycznej.	jennej Polsce.	
3. Opozycja polityczna w PRL	1. Początki opozycji 2. O wolne związki zawodowe 3. Rozprawa z opozycją 4. Dalsza walka o demokrację	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Komitet Obrony Robotników, postulaty sierpniowe, Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność”, Okrągły Stół – omawia rolę postaci: Edwarda Gierka, Lecha Wałęsy,	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Służba Bezpieczeństwa, Międzyzakładowy Komitet Strajkowy, Wojskowa Rada Ocalenia Narodowego – omawia rolę postaci: Jacka Kuronia, ks. Jerzego Popie-	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Studencki Komitet Solidarności, Ruch Obrony Praw Człowieka i Obywatela, Wolne Związki Zawodowe – omawia rolę postaci: Antoniego Macierewicza, Stanisława Pyjasa, Anny	Uczeń: – omawia rolę postaci: Jerzego Andrzejewskiego, Edwarda Lipińskiego, ks. Jana Zieja, Jana Józefa Lipskiego, Kazimierza Świtononia, Andrzeja Gwiazdy, Krzysztofa Wyszkowskiego, Antoniego Sokołow-	Uczeń: – ocenia rolę organizacji opozycyjnych w walce o demokratyzację państwa polskiego.

		<p>kard. Karola Wojtyły, gen. Wojciecha Jaruzeńskiego</p> <p>– zna daty: wyboru kard. K. Wojtyły na papieża (1978 r.), strajku w Stoczni Gdańskiej (14–31 sierpnia 1980 r.), wprowadzenia stanu wojennego (13 grudnia 1981 r.)</p> <p>– przedstawia przyczyny i skutki wydarzeń z sierpnia 1980 r.</p>	<p>Łuski</p> <p>– zna daty: strajków czerwcowych (1976 r.), powstania KOR (1976 r.), ogłoszenia postulatów sierpniowych (17 sierpnia 1980 r.), podpisania porozumień w Gdańsku (31 sierpnia 1980 r.), utworzenia NSZZ „Solidarność” (wrzesień 1980 r.), pacyfikacji górników z kopalni Wujek (16 grudnia 1981 r.), obrad Okrągłego Stołu (6 lutego – 5 kwietnia 1989 r.)</p> <p>– wymienia cele i przedstawia charakter działalności KOR</p> <p>– omawia postulaty wysunięte przez Międzyzakładowy Komitet Strajkowy</p> <p>– przedstawia okoliczności wprowadzenia stanu wojennego w Polsce</p>	<p>Walentyłowicz, Grzegorz Przemyska</p> <p>– zna daty: założenia WZZ (1978 r.), pierwszej pielgrzymki Jana Pawła II do ojczyzny (1979 r.), podpisania porozumień w Szczecinie (30 sierpnia 1980 r.), zniesienia stanu wojennego (22 lipca 1983 r.)</p> <p>– przedstawia okoliczności powstawania organizacji opozycyjnych w latach 70. XX w.</p> <p>– opisuje wpływ problemów życia codziennego w epoce E. Gierka na stosunek społeczeństwa do władz PRL</p> <p>– wymienia nazwy organizacji opozycyjnych działających w PRL w latach 70. i 80. XX w.</p>	<p>skiego, Bogdana Borusewicz, Andrzej Kołodziej</p> <p>– zna daty powstania: Studenckiego Komitetu Solidarności (1977 r.) i ROPCiO (1977 r.)</p> <p>– przedstawia rolę Kościoła w walce z władzami komunistycznymi</p> <p>– opisuje postawy społeczeństwa polskiego wobec polityki władz komunistycznych.</p>	
--	--	--	--	--	--	--

			– prezentuje okoliczności zwołania obrad Okrągłego Stołu i decyzje polityczne ich uczestników.			
4. Między utopią a antyutopią	<p>1. Wizje idealnego świata</p> <p>2. Utopia w myśli politycznej</p> <p>3. Antyutopia</p> <p>4. Antyutopie w kinie</p> <p>5. Eugenika – realizacja antyutopii</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: utopia, antyutopia</p> <p>– przedstawia przyczyny oraz sposoby wykorzystywania idei eugenicznych w XIX i XX w.</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: socjalizm utopijny, eugenika</p> <p>– omawia rolę postaci: Aldousa Huxleya, George’a Orwella, Stanisława Lema</p> <p>– wymienia przykłady antyutopii (literackich i filmowych)</p> <p>– przedstawia cechy charakterystyczne antyutopii (literackich i filmowych)</p> <p>– porównuje utopie i antyutopie.</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– omawia rolę postaci: Platona, Thomasa More’a, Tommasa Campanelli, Francisca Bacona, Ignacego Krasickiego, Roberta Owena, Janusza Zajdla, Francisca Galtona</p> <p>– przedstawia wizje idealnego państwa tworzone na przestrzeni dziejów</p> <p>– wyjaśnia przyczyny ukształtowania się antyutopii.</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– omawia rolę postaci: Louisa Auguste’a Blanqui, Henriego de Saint-Simona, Charles’a Fouriera, Jeana-Baptiste’a Godina</p> <p>– przedstawia znaczenie idei utopijnych w myśli politycznej</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego stosowanie zasad eugeniki stanowi zagrożenie dla demokracji oraz praw człowieka.</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia aktualny stopień rozwoju technologii i nauki w kontekście zagrożenia powstaniem świata przypominającego ten przedstawiony w antyutopiach.</p>